

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 15 października 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Urzędnicy — Regulamin pracowniczy urzędników — Artykuły 73, 78 i 85a — Wypadek drogowy — Prawo krajowe ustanawiające system odpowiedzialności obiektywnej — Subrogacja Unii Europejskiej — Pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” — Autonomiczne pojęcie prawa Unii — Pojęcie odnoszące się do każdego, kto na podstawie prawa krajowego jest zobowiązany do naprawienia szkody poniesionej przez poszkodowanego lub jego następców prawnych — Świadczenia nieobciążające ostatecznie Unii

W sprawie C-494/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Belgia) postanowieniem z dnia 13 października 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 listopada 2014 r., w postępowaniu:

Unia Europejska

przeciwko

Axa Belgium SA,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz (sprawozdawca), prezes czwartej izby, pełniący obowiązki prezesa piątej izby, D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Axa Belgium SA przez adwokata J. Oosterbosch,
- w imieniu rządu belgijskiego przez S. Vanrie, J.C. Halleux i C. Pochet, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu la Komisji Europejskiej przez T.S. Bohra, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez adwokata J.L. Fagnarta,

* Język postępowania: francuski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 73, 78 i 85a rozporządzenia Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiającego regulamin pracowniczy urzędników i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich oraz wprowadzającego środki mające czasowe zastosowanie do urzędników Komisji (Dz.U. L 56, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Rady (WE, EWWiS, Euratom) nr 781/98 z dnia 7 kwietnia 1998 r. (Dz.U. L 113, s. 4), zwanego dalej „regulaminem pracowniczym”.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Unią Europejską a AXA Belgium SA (zwaną dalej „Axa Belgium”) w przedmiocie zwrotu kwot wypłaconych przez Komisję Europejską jednemu z jej urzędników tytułem kosztów leczenia, wynagrodzenia, którego wypłata została utrzymana, oraz renty inwalidzkiej w następstwie wypadku drogowego, w którym uczestniczył on oraz osoba ubezpieczona w Axa Belgium.

Ramy prawne

Prawo Unii

Regulamin pracowniczy

- 3 Artykuł 1a ust. 1 regulaminu pracowniczego stanowi:

„W przypadkach, w których ma zastosowanie niniejszy regulamin pracowniczy, urzędnicy uprawnieni są do równego traktowania, bez bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na rasę, przekonania polityczne, filozoficzne i religijne, płeć lub orientację seksualną, bez uszczerbku dla odpowiednich przepisów dotyczących osób o określonym stanie cywilnym”.

- 4 Artykuł 73 regulaminu pracowniczego stanowi:

„1. Urzędnik jest ubezpieczony, począwszy od dnia rozpoczęcia służby, od ryzyka choroby zawodowej oraz wypadków, zgodnie z przepisami przyjętymi w drodze wspólnego porozumienia instytucji Wspólnot po zasięgnięciu opinii Komitetu ds. Regulaminu Pracowniczego. Jego składka na koszt ubezpieczenia od ryzyka chorób innych niż zawodowe i wypadków poza służbą wynosi do 0,1% jego wynagrodzenia podstawowego.

[Rodzaje] ryzyka nieobjęte powyższym ubezpieczeniem są określane we wspomnianych przepisach.

2. Zapewniane są następujące świadczenia:

[...]

- b) w przypadku całkowitej, trwałej niezdolności do pracy [niepełnosprawności]:

wypłata urzędnikowi kwoty równej ośmiokrotnej wysokości rocznego wynagrodzenia podstawowego, obliczonej na podstawie miesięcznych kwot wynagrodzenia otrzymywanego w okresie 12 miesięcy przed wypadkiem;

[...]”.

5 Artykuł 78 regulaminu pracowniczego stanowi:

„Urzędnik uprawniony jest, na warunkach przewidzianych w art. 13–16 załącznika VIII, do renty inwalidzkiej w przypadku całkowitej i trwałej niezdolności do pełnienia służby [niepełnosprawności], uniemożliwiającej mu wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem w jego kategorii.

W przypadku gdy niezdolność do pełnienia służby [niepełnosprawność] została spowodowana wypadkiem w trakcie lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, jest następstwem choroby zawodowej lub nastąpiła w wyniku poświęcenia się w interesie ogółu lub wynika z narażenia [...] życia przez urzędnika w celu ratowania życia ludzkiego, renta inwalidzka wynosi 70% wynagrodzenia podstawowego tego urzędnika.

[...]

Renta inwalidzka obliczana jest na podstawie wynagrodzenia podstawowego, które urzędnik otrzymywałby w ramach swojej grupy zaszerogowania, jeśli nadal byłby [gdyby nadal był] zatrudniony w momencie wypłacania renty.

Renta inwalidzka jest nie mniejsza niż 120% kwoty minimum socjalnego.

[...]”.

6 Artykuł 85a regulaminu pracowniczego stanowi:

„1. W przypadku gdy śmierć, wypadek lub choroba osoby objętej niniejszym regulaminem pracowniczym zostały spowodowane przez osobę trzecią, Wspólnoty wstępują z mocy prawa, w zakresie zobowiązań ciążących na nich w związku ze śmiercią, wypadkiem lub chorobą, w prawa poszkodowanego lub jego następców prawnych wobec tej osoby trzeciej oraz w ich uprawnienia do dochodzenia roszczeń przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę.

2. Wstąpienie w prawa wierzyciela zgodnie z ust. 1 dotyczy w szczególności:

— wynagrodzenia wypłacanego urzędnikowi zgodnie z art. 59 w okresie, w którym pozostaje on czasowo niezdolny do pełnienia służby,

[...]

— świadczeń należnych zgodnie z art. 72 i 73 oraz przepisami wykonawczymi do tych artykułów dotyczącymi zabezpieczenia w przypadku choroby lub wypadku,

[...]

— renty inwalidzkiej należnej w przypadku całkowitej i trwałej niezdolności do pełnienia służby przez urzędnika spowodowanej wypadkiem lub chorobą,

[...]

3. Wspólnoty nie wstępują w prawa do rekompensaty z tytułu szkód wyłącznie osobistych, takich jak szkody niematerialne, zadośćuczynienie za ból i cierpienie oraz w prawa do odszkodowania za zniekształcenie ciała oraz utratę sprawności w części przewyższającej kwotę należną zgodnie z art. 73.

4. Przepisy ust. 1, 2 i 3 nie stanowią przeszkody do wniesienia przez Wspólnoty powództwa na podstawie ich własnych roszczeń”.

Prawo belgijskie

- 7 Artykuł 29bis ust. 1 loi relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs (ustawy o obowiązkowym ubezpieczeniu od odpowiedzialności w związku z ruchem pojazdów mechanicznych) z dnia 21 listopada 1989 r. (*Moniteur belge* z dnia 8 grudnia 1989 r., s. 20122) (zwanej dalej „ustawą z dnia 21 listopada 1989 r.”) stanowi:

„W razie wypadku drogowego z udziałem pojazdu mechanicznego lub większej ich liczby w miejscach określonych w art. 2 § 1, z wyłączeniem szkód majątkowych i innych szkód poniesionych przez kierującego każdym z pojazdów uczestniczących w wypadku, wszystkie szkody wynikające z obrażeń ciała lub zgonu poniesione przez osoby poszkodowane lub następców prawnych tych osób pokrywają solidarnie ubezpieczyciele, którzy zgodnie z ustawą ubezpieczają właściciela, kierującego lub posiadacza pojazdu mechanicznego od odpowiedzialności. Niniejsze przepisy mają również zastosowanie, jeżeli szkody zostały spowodowane umyślnie przez kierującego pojazdem.

[...]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 8 W dniu 28 maja 2002 r. p. Corrazzini, urzędniczka Komisji, została poważnie ranna, jako pieszy, w wypadku drogowym, w którym uczestniczył M. Kohaila, ubezpieczony w Axa Belgium. Dochodzenie policyjne prowadzone w następstwie wypadku nie wykazało, by popełnił on naruszenie powodujące, że był on winny tego wypadku. Wniosek ten został potwierdzony w postępowaniu cywilnym przed sądem odsyłającym.
- 9 W dniu 6 listopada 2003 r. komitet ds. inwalidztwa powołany przez Komisję stwierdził u p. Corrazzini całkowitą trwałą niepełnosprawność, uniemożliwiającą jej wykonywanie pracy, w związku z czym została ona przeniesiona z dniem 3 grudnia 2003 r. w stan spoczynku i przyznano jej rentę inwalidzką, zgodnie z przepisami art. 78 akapit drugi regulaminu pracowniczego, ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2004 r.
- 10 Komisja pokryła koszty leczenia p. Corrazzini i utrzymała wypłatę jej wynagrodzenia od dnia 28 maja 2002 r. do dnia 1 stycznia 2004 r., kiedy to zaczęła wypłacać jej rentę.
- 11 Począwszy od dnia 27 czerwca 2002 r. Komisja zwracała się listownie do Axa Belgium, aby poinformować ją, że wstąpiła w prawa p. Corrazzini. W dniu 20 września 2004 r. Komisja zażądała od Axa Belgium zwrotu kwot wydatkowanych przez nią na rzecz p. Corrazzini.
- 12 Axa Belgium odmówiła spełnienia żądania zwrotu, motywując to faktem, że Komisja nie wykazała powstania odpowiedzialności po stronie jej ubezpieczonego. Komisja wszczęła więc przeciwko Axa Belgium postępowanie przed belgijskimi sądami, opierając swe roszczenie w szczególności na art. 29bis ustawy z dnia 21 listopada 1989 r. Tribunal de police w Brukseli wydał w dniu 6 stycznia 2012 r. wyrok oddalający żądanie Komisji. Unia, reprezentowana przez Komisję, wniosła od tego orzeczenia apelację do tribunal de première instance francophone w Brukseli, czyli do sądu odsyłającego, żądając zasądzenia od Axa Belgium zapłaty kwoty 392 650,14 EUR z tytułu kosztów leczenia poniesionych na rzecz p. Corrazzini, utrzymania wypłaty jej wynagrodzenia w okresie od dnia 25 maja 2002 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. oraz wypłacania renty inwalidzkiej w okresie od dnia 1 stycznia 2004 r. do sierpnia 2012 r., a także wypłaty kwoty 167 970,03 EUR na poczet wypłat świadczeń inwalidzkich od dnia 1 sierpnia 2012 r.

- 13 Axa Belgium utrzymuje przez sądem odsyłającym, że Unia nie może rościć sobie prawa do wstąpienia w prawa p. Corrazzini, gdyż art. 85a regulaminu pracowniczego przewiduje powództwo subrogacyjne wyłącznie przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę. Tymczasem zdaniem Axa Belgium nie zostało wykazane, że jej ubezpieczony ponosi odpowiedzialność za wypadek. Sąd krajowy zastanawia się więc nad dokładnym zakresem pojęcia „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” zastosowanego w art. 85a regulaminu pracowniczego.
- 14 Sąd krajowy uważa ponadto, że w każdym wypadku zwrot renty inwalidzkiej wypłacanej przez Unię p. Corrazzini nie może być wymagany na podstawie powództwa subrogacyjnego zgodnie z art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego, gdyż Unia, która wstąpiła w prawa poszkodowanej, nie może rościć sobie więcej praw, niż przysługiwało poszkodowanej wobec „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” na podstawie właściwego prawa krajowego. Zaś renta inwalidzka przyznana przez Unię p. Corrazzini jest wyłączona z zakresu zastosowania obowiązku naprawienia szkody ciężącego na podstawie art. 29bis ustawy z dnia 21 listopada 1989 r. na Axa Belgium na rzecz p. Corrazzini, ponieważ ta renta inwalidzka jest wedle krajowego orzecznictwa odrębna i niezależna od szkody doznanej przez p. Corrazzini.
- 15 Sąd krajowy jest natomiast zdania, że zwrot renty inwalidzkiej wypłacanej przez Unię p. Corrazzini mógłby w zasadzie być wymagany na podstawie powództwa bezpośredniego, zgodnie z art. 85a ust. 4 regulaminu pracowniczego. W tym względzie uważa on, że nic nie stoi na przeszkodzie temu, by Unię, jako pracodawcę poszkodowanej, zakwalifikować jako „następcę prawnego” w rozumieniu art. 29bis ustawy z dnia 21 listopada 1989 r. Sąd krajowy zastanawia się jednak, czy warunek zawarty w tym artykule, zgodnie z którym Unia powinna była osobiście doznać szkody, jest spełniony. W tym względzie sąd wskazuje, że choć zgodnie z utrwalonym orzecznictwem każdej osobie zobowiązanej do dokonania zapłaty, na podstawie zobowiązania umownego, ustawowego lub wynikającego z przepisu wykonawczego, przysługuje możliwość wniesienia powództwa przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę, to jednak możliwość ta nie przysługuje w odniesieniu do wydatków lub świadczeń, które powinny w ostatecznym rozrachunku, zgodnie z treścią lub zakresem umowy, ustawy lub rozporządzenia, obciążać tego, kto się zobowiązał lub powinien je wykonać na mocy ustawy lub rozporządzenia.
- 16 W tej sytuacji tribunal de première instance francophone w Brukseli postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy termin »osoba trzecia odpowiedzialna za szkodę« zawarty w art. 85a regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej powinien podlegać autonomicznej wykładni w prawie Unii, czy też odsyła on do znaczenia, jakie termin ten posiada w prawie krajowym?
- 2) W przypadku gdyby terminowi temu należało nadać zakres autonomiczny, to czy powinien być on interpretowany w ten sposób, że obejmuje on każdą osobę, której można przypisać zgon, wypadek lub chorobę, czy też wyłącznie osobę, która może być pociągnięta do odpowiedzialności z powodu swego zawinienia?
- 3) W przypadku gdyby termin »osoba trzecia odpowiedzialna za szkodę« odsyłał do prawa krajowego, to czy prawo Unii nakłada na sąd krajowy obowiązek uwzględnienia powództwa subrogacyjnego wniesionego przez Unię Europejską, jeżeli jeden z jej urzędników został poszkodowany w wypadku drogowym, w którym uczestniczył pojazd, w odniesieniu do którego odpowiedzialność nie została wykazana, w zakresie, w jakim art. 29bis ustawy z dnia 21 listopada 1989 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu od odpowiedzialności w związku z ruchem pojazdów mechanicznych przewiduje automatyczne odszkodowanie na rzecz słabszych uczestników ruchu od ubezpieczycieli, którzy pokrywają odpowiedzialność właściciela, kierującego lub posiadacza pojazdu mechanicznego uczestniczących w wypadku bez konieczności udowodnienia winy tych ostatnich?

- 4) Czy treść i systematyka przepisów regulaminu pracowniczego oznaczają, że wydatki zrealizowane przez Unię Europejską na podstawie art. 73 i 78 tego regulaminu w ostatecznym rozrachunku obciążają ją samą?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 17 W pierwszym pytaniu sąd krajowy zastanawia się w istocie, czy pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” zastosowane w art. 85a regulaminu pracowniczego należy interpretować w ten sposób, że odsyła ono do prawa krajowego mającego zastosowanie do przyczyny zgonu, wypadku lub choroby w rozumieniu tego przepisu, czy też pojęcie to należy interpretować w sposób autonomiczny i jednolity w ramach porządku prawnego Unii.
- 18 Na wstępie należy przypomnieć orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym art. 85a regulaminu pracowniczego nie ma na celu zmiany przepisów krajowych, które określają, czy i w jakim zakresie osoba trzecia – sprawca szkody – może zostać pociągnięta do odpowiedzialności. Jej odpowiedzialność podlega przepisom prawa materialnego, które sąd krajowy powinien zwykle stosować w przypadku wniesienia skargi przez poszkodowanego, to znaczy co do zasady ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium doszło do powstania szkody (wyrok Clinique La Ramée i Winterthur, C-397/02, EU:C:2004:502, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 19 Tym samym pierwsze pytanie nie powinno być rozumiane tak, że dotyczy ono norm prawa materialnego, określających, czy i na ile po stronie osoby trzeciej, która spowodowała szkodę, powinna powstać odpowiedzialność, gdyż te normy wynikają z właściwego prawa krajowego; w pytaniu tym chodzi raczej o ustalenie, czy pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” zawiera element ograniczający subrogację, o której mowa w art. 85a regulaminu pracowniczego, w zależności od dokonywanego w prawie krajowym rozróżnienia między dwoma systemami odszkodowawczymi dotyczącymi poszkodowanych w wypadku, z których jeden wynika z odpowiedzialności, a drugi z obiektywnego odszkodowania, czy też należy stosować jego autonomiczną i jednolitą wykładnię w ramach porządku prawnego Unii.
- 20 Zgodnie z art. 85a regulaminu pracowniczego Unia wstąpiła bowiem w prawa poszkodowanej lub jej następców prawnych jedynie w odniesieniu do ich praw i pozwów wobec „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”. Zatem interpretacja tego pojęcia jest decydująca dla tego, czy subrogacja określona w art. 85a regulaminu pracowniczego ma jednolity zakres w całej Unii, czy też zakres ten zależy od rozgraniczenia odpowiedzialności w zależności od podziału na kategorie stosowanego w prawie krajowym.
- 21 Należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału z wymogów zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wynika, że pojęcia zawarte w przepisie prawa Unii, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w celu ustalenia jego znaczenia i zakresu, powinny zasadniczo być interpretowane w całej Unii Europejskiej w sposób autonomiczny i jednolity, co powinno nastąpić z uwzględnieniem kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie (wyroki: Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 14 i przytoczone tam orzecznictwo; Modelo Continente Hipermercados, C-343/13, EU:C:2015:146, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 22 W tym względzie należy stwierdzić, że art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego nie zawiera takiego wyraźnego odesłania w odniesieniu do pojęcia „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”.

- 23 Aby ustalić, czy rzeczony pojęcie powinno mieć autonomiczną i jednolitą wykładnię w porządku prawnym Unii, należy, zważywszy na orzecznictwo przytoczone w pkt 20 niniejszego wyroku, wziąć pod uwagę kontekst normatywny, w który wpisany jest art. 85a regulaminu pracowniczego, który to przepis ma na celu uregulowanie stosunków prawnych między instytucjami europejskimi a ich urzędnikami poprzez ustanowienie szeregu wzajemnych praw i obowiązków (zob. podobnie wyrok Johannes, C-430/97, EU:C:1999:293, pkt 19).
- 24 Zgodnie z art. 1a regulaminu pracowniczego w przypadkach, w których ma zastosowanie regulamin pracowniczy, urzędnicy uprawnieni są do równego traktowania, co oznacza, że regulamin pracowniczy powinien być interpretowany co do zasady w sposób autonomiczny i jednolity w całej Unii.
- 25 W tych okolicznościach pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”, decydujące o zakresie subrogacji przewidzianej w art. 85a regulaminu pracowniczego, powinno być interpretowane w sposób umożliwiający jego jednolite stosowanie w całej Unii.
- 26 Gdyby bowiem subrogacja, w zależności od interpretacji nadawanej pojęciu „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”, miała zależeć od dokonywanej w poszczególnych prawach krajowych kwalifikacji porównywalnych systemów odszkodowawczych jako mających związek z odpowiedzialnością lub nie, mogłaby powstać nierówność z korzyścią dla niektórych urzędników. Podczas gdy Unia wstępowałaby w prawa urzędnika, gdyby prawo krajowe kwalifikowało zobowiązanie osoby trzeciej względem tego urzędnika jako mające związek z odpowiedzialnością, tego rodzaju subrogacja byłaby wykluczona, gdyby takie samo zobowiązanie do odszkodowania dla poszkodowanego było kwalifikowane w prawie krajowym jako odrębna forma odszkodowania. Istniałoby więc ryzyko, że urzędnicy, których nie dotyczyłaby subrogacja Unii, mogliby otrzymać odszkodowanie za tę samą szkodę dwukrotnie, a nie byłoby tak w przypadku urzędników, w których prawa wstąpiła Unia.
- 27 Zatem gdyby wykładnia pojęcia „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” odnosiła się do kategorii określonych w prawie krajowym, istniałoby ryzyko, że Unia wstąpi w prawa urzędnika w związku z powstaniem odpowiedzialności na podstawie jednego prawa krajowego, lecz innego już nie, co powodowałoby powstanie rozbieżności w stosowaniu regulaminu pracowniczego urzędników z korzyścią dla niektórych urzędników, w zależności od tego, które prawo krajowe byłoby właściwe.
- 28 Wynika z tego, że pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”, o którym mowa w art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego, powinno, do celów ustalenia zakresu przewidzianej w nim subrogacji, mieć autonomiczną i jednolitą wykładnię w ramach porządku prawnego Unii.

W przedmiocie pytania drugiego

- 29 W drugim pytaniu sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” w rozumieniu art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego obejmuje jedynie osobę trzecią zobowiązaną do naprawienia szkody, którą wyrządziła danemu urzędnikowi z racji swego zawinionego działania, które spowodowało szkodę, czy też każdego – w tym ubezpieczycieli – kto jest zobowiązany na podstawie prawa krajowego do naprawienia szkody poniesionej przez poszkodowanego lub jego następców prawnych.
- 30 Przede wszystkim w odniesieniu do brzmienia art. 85a regulaminu pracowniczego należy wskazać tytułem informacji, że choć niemiecka wersja językowa wyraźnie wspomina o winie poprzez zastosowanie wyrażenia „auf das Verschulden eines Dritten”, to w wersji angielskiej użyto bardziej neutralnego określenia „spowodowany przez osobę trzecią” („caused by a third party”). Inne wersje językowe, takie jak hiszpańska („imputable a un tercero”), francuska („imputable à un tiers”), włoska („imputabile a un terzo”), niderlandzka („aan een derde is te wijten”), portugalska („imputável a um terceiro”) odnoszą się z kolei do pojęcia przypisania czynu, nie mówiąc nic o winie.

- 31 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału sformułowania użytego w jednej z wersji językowych przepisu prawa Unii nie można traktować jako jedynej podstawy jego wykładni lub przyznawać mu w tym zakresie pierwszeństwa względem innych wersji językowych. Przepisy wspólnotowe należy bowiem interpretować i stosować w sposób jednolity w świetle wersji sporządzonych we wszystkich językach urzędowych Unii. W przypadku rozbieżności między różnymi wersjami językowymi aktu prawnego Unii dany przepis należy interpretować z uwzględnieniem ogólnej systematyki i celu uregulowania, którego stanowi część (wyrok Léger, C-528/13, EU:C:2015:288, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Wynika z tego, że zważywszy na wskazane w pkt 29 niniejszego wyroku rozbieżności między poszczególnymi wersjami językowymi art. 85a regulaminu pracowniczego, przepis ten należy interpretować w szczególności w świetle jego celu.
- 33 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że przewidziana w art. 85a regulaminu pracowniczego subrogacja Unii ma na celu uniknięcie podwójnej wypłaty odszkodowania urzędnikowi za tę samą szkodę. O ile poniesienie przez urzędnika szkody powoduje po stronie Unii obowiązek wypłacenia mu przewidzianych regulaminem świadczeń, o tyle ryzyka takiej kumulacji można uniknąć wyłącznie poprzez pozbawienie urzędnika, na korzyść Unii, jego roszczeń wobec osoby trzeciej odpowiedzialnej za czyn wywołujący szkodę (zob. podobnie wyroki: Royale belge, C-333/90, EU:C:1992:94, pkt 9 i przytoczone tam orzecznictwo; Lucaccioni/Komisja, C-257/98 P, EU:C:1999:402, pkt 20).
- 34 Cel ten może zostać w pełni osiągnięty, jedynie jeżeli przewidziana w tym przepisie subrogacja będzie obejmować systemy odszkodowawcze dla poszkodowanych w wypadkach, niezależnie od tego, czy w danym prawie krajowym uznawane są one za system odpowiedzialności na zasadzie winy, czy za inny rodzaj zobowiązania do odszkodowania, i to nawet jeśli stanowią, jak przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, że osoba trzecia ma obowiązek naprawienia szkody bez względu na winę.
- 35 Tym samym, zważywszy na cel subrogacji przewidzianej w art. 85a regulaminu pracowniczego, pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” należy interpretować szeroko i nie ograniczać go jedynie do odpowiedzialności na zasadzie winy.
- 36 Zatem odpowiedź na pytanie drugie powinna brzmieć tak, iż pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” w rozumieniu art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego obejmuje każdego – w tym ubezpieczycieli – kto na podstawie prawa krajowego jest zobowiązany do naprawienia szkody poniesionej przez poszkodowanego lub jego następców prawnych.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 37 W świetle odpowiedzi udzielonych na pytania pierwsze i drugie udzielanie odpowiedzi na pytanie trzecie stało się zbyteczne.

W przedmiocie pytania czwartego

- 38 W czwartym pytaniu sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy regulamin pracowniczy należy interpretować w ten sposób, że w ramach powództwa bezpośredniego na podstawie art. 85a ust. 4 regulaminu pracowniczego świadczenia, które Unia jest obowiązana spełnić tytułem, po pierwsze, art. 73 regulaminu pracowniczego, dotyczącego ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego, a po drugie, art. 78 regulaminu pracowniczego w zakresie renty inwalidzkiej powinny ostatecznie obciążać ją samą.

- 39 Przed wszystkim należy zauważyć, że jak wynika z postanowienia prejudycjalnego, renta inwalidzka nie stanowi zgodnie z krajowym orzecznictwem szkody dla poszkodowanego w rozpatrywanym w postępowaniu głównym wypadku, przez co jest odrębna i niezależna od poniesionej przez niego szkody. Jednak zobowiązanie Unii do wypłaty poszkodowanemu świadczeń na podstawie art. 73 i 78 regulaminu pracowniczego mogłoby stanowić szkodę własną Unii.
- 40 Wedle sądu krajowego na podstawie krajowego orzecznictwa, które przytoczone zostało w pkt 14 niniejszego wyroku, tego rodzaju możliwość byłaby wykluczona, gdyby dane świadczenie miało na podstawie właściwych uregulowań obciążać ostatecznie Unię.
- 41 W tym względzie należy stwierdzić, że własna szkoda poniesiona przez Unię wynikałaby z ciężącego na niej obowiązku wypłaty poszkodowanemu świadczeń z art. 73 i 78 regulaminu pracowniczego, a więc w stosunku do niej wynikałaby z obowiązku określonego w regulaminie pracowniczym.
- 42 W przedmiocie tego, czy świadczenia określone w art. 73 i 78 regulaminu pracowniczego powinny ostatecznie obciążać Unię, należy wskazać, po pierwsze, że art. 85a ust. 4 regulaminu pracowniczego wyraźnie stanowi, iż nie istnieje ograniczenie pozwalające Unii dochodzić w drodze subrogacji na podstawie art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego jedynie szkód poniesionych przez jej urzędników, lecz może ona również wystąpić bezpośrednio z powodztwem o naprawienie własnej szkody, w szczególności tytułem świadczeń, do których jest zobowiązana na podstawie tego regulaminu pracowniczego.
- 43 Po drugie, choć charakter renty inwalidzkiej rozpatrywanej w postępowaniu głównym wynika ze specyfiki związanej ze stosunkiem łączącym na podstawie regulaminu pracowniczego Unię i jej urzędników, poszanowanie tej specyfiki nie wymaga jednak, by świadczenia wypłacane tytułem renty inwalidzkiej musiały ostatecznie obciążać Unię.
- 44 Zważywszy na całość powyższych wywodów na czwarte pytanie należy odpowiedzieć, iż regulaminu pracowniczego nie można interpretować w ten sposób, że w ramach powodztwa bezpośredniego na podstawie art. 85a ust. 4 regulaminu pracowniczego świadczenia, które Unia jest obowiązana spełnić tytułem, po pierwsze, art. 73 regulaminu pracowniczego, dotyczącego ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego, a po drugie, art. 78 regulaminu pracowniczego w zakresie renty inwalidzkiej, powinny ostatecznie obciążać ją samą.

W przedmiocie kosztów

- 45 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę”, o którym mowa w art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego urzędników Wspólnot Europejskich ustanowionego w drodze rozporządzenia Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiającego regulaminu pracowniczego urzędników i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich oraz wprowadzającego środki mające czasowe zastosowanie do urzędników Komisji, zmienionego rozporządzeniem Rady (WE, EWWiS, Euratom) nr 781/98 z dnia 7 kwietnia 1998 r., powinno mieć autonomiczną i jednolitą wykładnię w ramach porządku prawnego Unii.

- 2) Pojęcie „osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę” w rozumieniu art. 85a ust. 1 regulaminu pracowniczego urzędników Wspólnot Europejskich ustanowionego w drodze rozporządzenia Rady nr 259/68, zmienionego rozporządzeniem Rady nr 781/98, obejmuje każdego – w tym ubezpieczycieli – kto na podstawie prawa krajowego jest zobowiązany do naprawienia szkody poniesionej przez poszkodowanego lub jego następców prawnych.
- 3) Regulaminu pracowniczego urzędników Wspólnot Europejskich ustanowionego w drodze rozporządzenia Rady nr 259/68, zmienionego rozporządzeniem Rady nr 781/98, nie można interpretować w ten sposób, że w ramach powództwa bezpośredniego na podstawie art. 85a ust. 4 regulaminu pracowniczego świadczenia, które Unia jest obowiązana spełnić tytułem, po pierwsze, art. 73 regulaminu pracowniczego, dotyczącego ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego, a po drugie, art. 78 regulaminu pracowniczego w zakresie renty inwalidzkiej, powinny ostatecznie obciążać ją samą.

Podpisy